

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. novembra 1893.

Politiški oddelek.

Zakaj je padel grof Taaffe?

Mi smo že v zadnji številki pojasnili, da ni toliko strah pred socijalnimi demokrati, temveč v prvi vrsti strah pred slovanstvom dal povod Taaffejevemu padcu. Ta strah je združil liberalne in konservativne Nemce. Pri-
družili so se jim Poljaki, vsled svojega separatizma in iz strahu pred mogočim napredkom Rusinov.

Kako prav smo imeli, to nam kaže sedaj že mar-sikaj. Poslanec Menger je te dni v dunajskem meščan-skem društvu govoril o položaji. Menger ne spada mej zadnje člane nemškoliberalne stranke. Ima pa to dobro ali slabo lastnost, ne vemo kako bi rekli, da večkrat kaj pove, kar drugi radi prikrivajo. On je naravnost pove-dal, da povod padcu ni bila le volilna reforma, temveč tudi jezikovno vprašanje. Grof Taaffe se je vedno trdo-vratno branil vrejanju jezikovnega vprašanja s posebnim zakonom. Kako vrejanje je imel tukaj levičar Menger v mislih, pač ni težko uganiti. Nemci bi radi, da se nem-ščina ne proglasi le za državni jezik, temveč da se za-konito zagotove nemščin vse dosedanje predprave.

Plener je poročujoč svojim volilcem v Hebu bil povedal, da bode levica v letošnjem zasedanji državnega zbora predlagala jezikovni izvrševalni zakon. Mi smo so-dili, da so se z vlado domenili že o tej stvari, ali kakor se kaže ni bilo tako. Taaffe se je baje še vedno upiral taki nameri, dokler se mej avstrijskimi narodnostmi o tej stvari ne doseže kako sporazumljenje. Zaradi tega so pa liberalci sklenili vreči ga za vsako ceno.

Boj mej levico in grofom Taaffejem bi se v letoš-njem zasedanji bil začel, naj bi tudi volilna reforma ne bila prišla na vrsto. V Avstriji je že nekako v navado prišlo, da mora biti ministerski predsednik vzet izmej češkega veleposestva. Ko so liberalci videli, da jim grof Taaffe neče v vsem ustreči, iskali so povoljnejšega moža za ministerskega predsednika. Prišla sta v poštev posebno dva moža, knez Windischgrätz in pa grof Thun. Posled-

nji pa vender levici ni prav ugajal, zaradi tega se niso odločili zanj. Letošnje poletje so se morala vršiti nekako pogajanja mej Windischgrätzom in levičarji. Najbrž je o tej stvari posredoval kak liberalen češki plemenitaš. Na-tančnejše se stvar še ni pojasnila. Le toliko je gotovo, da je knez Windischgrätz že bil na vse to pripravljen, levica je pa tudi že imela dobro obrisan načrt svojemu delovanju.

Grof Taaffe je menda nekaj zvedel o tem, kaj se pripravlja in zaupajoč na svojo srečo, je predložil pre-membo volilnega reda, s katero bi bil uničil za zmiraj nemškoliberalno stranko. Pričakoval je, da bodo posebno slovanski poslanci brez vsacih pomislikov glasovali za vladno predlogo. Vsaj bi se ž njo bilo pomoglo Slovanom do večje veljave v Avstriji. Pa tudi od konservativcev bi ne bili pričakovali, da se bodo tako uprli, ko je vender baš liberalna stranka bila najhujša nasprotnica verski šoli. Prišlo je pa drugače. Konservativni Nemci videč, da preti nevarnost ne le liberalni stranki, temveč nemštvu sploh, pozabili so vse nasprotje do liberalcev in jim po-dali roko k skupnemu uporju proti vladi, ki je tako pre-drzna, da se upa poskušati, ko bi se dalo uničiti nemško prvenstvo v Avstriji.

Ko se je začelo majati ministerstvo na Dunaji, je knez Windischgrätz letos se pripeljal na Dunaj in se po-svetoval s Plenerjem in Chlumeckim o političnih razme-rah. Nemški liberalni listi so pa v jeden rog trobili, da je knez Windischgrätz pravi mož prehodnosti, kar vender jasno kaže, da je vse bilo pripravljeno in dogovorjeno.

Iz povedanega je pač razvidno, da novo minister-stvo ne bode prijazno Slovanom. Glavno vodilo mu bode ohranjenje in utrjenje nemških pozicij. Potem bodo vkro-jene vse vladne predloge, mej drugim tudi volilna re-forma. Sedaj se ne gre za to, da se socijalni demokrati naredi kak jez, temveč jedino za to, da se prepreči, da Slovani ne pridejo do svojih pravic.

Posebno se pa sedaj govori o varstvu sedanje narod-nostne posesti. Mi smo to gaslo že dovolj ocenili, kam da meri. Naravnost čuditi se moramo, da je ta posest tudi odmevala iz govora vodje konservativne stranke, ka-

terega je govoril v imenu konservativnega kluba. Mož je izrekel prav za prav še več, to je, da bi se varovala posest sedanjih strank. Liberalcem naj se ohrani sedanja njena posest, makar če se temu žrtvujejo tudi vse težnje konservativne stranke. Čuditi se moramo, da se precej ni v konservativnem klubu našel odločen upor. Sedaj se še nekateri nekaj kujajo, ker menda za učnega ministra ni prišel dober odločen katoliški mož. Jako označilno je pa, da se ne naglašja od konservativne strani nikjer to, da bi se bil moral v ministerstvo poklicati tudi kak v narodnem oziru strogo pravičen mož. Posebno nam Slovencem samo katoličanstvo ne sme zadoščati, temveč moramo vsacega moža pogledati tudi v narodnem oziru. Za vero se nam ni toliko bati, kakor pa za narodnost, ko germanizacija napreduje v vseh slovanskih deželah. To naglašanje katoličanstva se nam v tem slučaju pač zdi precej podobno znanim frazam, s katerim se je odgovarjalo, ko smo zahtevali slovenskih uradnikov, in se je nam rekalo, da uradnik mora biti avstrijsk. Nam bi tudi bilo jako ljubo, da bi bil dober katoličan postal učni minister, ko bi bil ob enem v narodnem oziru tudi pravičen. Sicer odkritosrčno rečemo, da tak mož bi ne imel mesta v takem ministerstvu. Če so gospodje hoteli katoliške može v ministerstvu, bi se pač ne bili smeli pajdašiti z liberalci. Sicer pa ne dvomimo, da bodo možje, ki so iz strahu pred slovanstvom vrgli grofa Taaffeja, se kmalu sprijaznili z novo vlado, če bode le varovala sedanjo nemško posest. Taaffe je pal največ zaradi tega, ker je levičarjem pa mnogim konservativcem bil preslab varuh — nemške narodne posesti.

Politični pregled.

Državni zbor se je včeraj zopet sešel in sedaj se ima vsak čas pojasniti položaj. Trije veliki klubi so že pred včeraj imela posvetovanja. V poljskem klubu je novi minister za Galicijo Jaworski pojasnil, zakaj da se je sklenila koalicija. Po mnenju Poljakov druga pot ni bila mogoča, ker brez levice ni mogoče dobiti nobene večine. Iz besed Jaworskega je pač vidno, kako važen faktor so levičarji v sedanjem položaji. Brez njih ni mogoča nobena večina, zatorej bodo konservativci in Poljaki morali plesati, kakor bodo jim godli levičarji. — Plener je v levičarskem klubu pojasnil, da bi razmere za levico bile neugodnejše postale, ko bi se ne bila zvezala s konservativci in Poljaki. Njen položaj je ugodnejši, nego je bil poprej. Grof Wurmbrand je pa mislil, da se bodo sedaj bolj utrdila državna misel. Kaj je grof pod to frazo mislil, ni jasno povedal. — Iz vsega se vidi, da so sedaj levičarji na konji. Vsega tega bi pa ne bilo, ko bi druge stranke bile grofu Taaffeju omogočile izvršenje volilne reforme.

Moravski češki poslanci so sklenili, da bodo novi vladi delali odločno opozicijo. Ravno tako je ne mislijo podpirati Rusini. Mladočehi pa tudi ne bodo hodili z novo vlado ravno tako ne jugoslovanski klub. Če bi se ti elementi združili, napravil bi se začetek velike slovanske stranke v Avstriji. La to je težava, da te frakcije imajo mej sabo premalo skupnosti. Posebno to je napačno, da Čehi in pa Dalmatinci tako rinejo naprej svoje državnopravne težnje, katerih drugi Slovani nikakor podpirati ne morejo. Sodelovanje je le mogoče na podlagi narodne enakopravnosti, vsaka druga podlaga more Slovane le razcepiti, posebno pa še, če se bodo verska

vprašanja preveč vlekla v politiko. S časom bodo pač skušnje izučile Slované, ali potrebno je pa še. da nas bodo popred še nekaj časa dobro stiskali.

Cerkvena politika na Ogerskem. — Jutri predloži ogerski pravosodni minister državnemu zboru predlogo o vvedenju civilnega zakona. Učni minister pa hkratu predloži načrt zakona, po katerem se bode v mešanih zakonih pustilo starišem, da vzgajajo otroke, v kateri veri koli hočejo. Velikovaždinski nadškof dr. Schlauch je izdal obširno spomenico, v kateri dokazuje, da civilni zakon ni potreben, in da bil škodljiv splošnosti. Posebno kardinal odločno obsoja ločitev zakona.

Madjarske narodnosti. — Na Ogerskem pripravljajo se na nekako skupno postopanje proti Madjarom. Skrajni čas je že. Poslednje dni so se vršile mej voditelji razna pogajanja. Pričakovati je, da že ob bodočih volitvah za državni zbor vse ogerske narodnosti postavijo svoje kandidate.

Nemčija. — Te dni se je zopet sešel nemški državni zbor. V prestolnem govoru se je izrekla poslancem zahvala za vsprejem vojaškega zakona in se je posebno poudarjalo, da so vse dosedanje zveze Nemčije ostale nepremenjene in da je razmerje z zavezniki dobro in prijateljsko. V govoru se izraža nada, da bode z božjo pomočjo mogoče, ohraniti mir tudi za prihodnost. — Najvažnejša in tudi najtežavnejša točka državnega zbora bo v tem zasedanji rešitev naloge, kako preskrbeti potrebne denarje za vzdrževanje vsled vojaškega zakona zdatno pomnožene vojske. Dotična vladna davčna predloga gre na to, da se obremenijo revnejše prebivalstvo. Predlog ta bo prodril, kajti vlada ima za ta predlog vse velike agrarce in industrijce na svoji strani. Da pa dobrih posledic to obdačenje ne bo imelo, pokazati mora najbližja bodočnost.

Italija. — Listi poročajo, da bo Italija s privoljenjem zaveznic Avstrije in Nemčije zmanjšala stalno vojno, si tako prištedila nekaj milijonov na leto in se tako rešila iz velike denarne zadrege, v kateri je. Prav govori se, da je avstro-ogerski minister vnanjih stvari Kalnoky ob svojem ravno minolem sestanku s kraljem italijanskim in ministrom vnanjih stvari Brixom v Monzi največ razpravljal o tej zadevi.

Rusija. — Rusija misli od Grkov kupiti v Sredozemskem morji en otok, da ondi stalno nastani svoje brodovje. Če bo Grkom Rusija plačala dobro kak otok, je prav verjetno, da ga ji ti dajo. kajti sedaj so ravno v veliki denarni zadregi. Za Rusijo bi bilo to velikega pomena posebno v trgovinskem oziru, nič manj pa tudi ne v političnem oziru. Posebno na Italijo, bi bilo potem moč Rusiji prav zelo vplivati. — V Varšavi prišli so na sled veliki nihilistični zaroti. Zaprli so do 80 oseb.

Anarhisti. — Vedno se ponavljajoči izgredi in atentati anarhistov posebno pa velikanska katastrofa v nekem gledališču v Barceloni, kjer so anarhisti mej poslušajoče občinstvo vrgli bombe, tako, da je več sto ljudi bilo ubitih, dali so opravičeni povod španski vladi, da je stopila v dogovor z vsemi evropskimi vladami glede vkupnega strogega postopanja napram anarhistov. Vse vlade posebno francoska in italijanska so se izrekle odločno podpirati težnje španske vlade in postopati strogo proti anarhistom. Toda kdo ve, če bo ta strogost imela zaželeni uspeh. Tembolj se bodo nezadovoljneži preganjali, tem več jih bo. Treba je pač socialne razmere bolje urediti in obupanemu ljudstvu, ki je brez kruha do eksistence pripomoči in anarhisti bodo počasi sami izginili. Strogost je pač proti takim brezvestnežem na mestu, a vedeti je pa tudi treba, da bi se anarhistični živelj z zdravo ureditvijo socialnih razmer koreniteje in prej ugonobil.

Amerika. — Republikanska Brazilija proglasila se je zopet za cesarstvo. Vodja braziljskih ustašev de Mello proglasil je vnuka pregnanega cesarja za cesarja. Vstaš de Mello hotel je namreč s svojimi privrženci vreči republikanskega predsednika Peixota. Ker se mu to po dolgem bojevanji, ki